

‘Gewoon gestopt met geloven’ (OV 6)

Matteüs 6:13 & Genesis 3:1 t/m 7, Matteüs 4:1 t/m 11

Ds. Ilonka Terlouw | Avondmaal | 30 juni 2019

1. Vragen in overvloed

Matteüs 6:13

‘En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad’.

Of in de oudere vertaling, zoals we het gebed gewend zijn te bidden:

‘En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de Boze.’

Vandaag zijn we aangekomen bij het zesde en laatste gebed van het Onze Vader. Het bestaat eigenlijk uit twee vragen aan God, maar deze lijken elkaar aan te vullen en op dezelfde situatie betrekking te hebben. Breng ons niet in verzoeking, maar – dat is

dan de andere kant van de medaille, zo zou je het kunnen zeggen – maar verlos ons van het kwaad.

Van alle gebeden in het Onze Vader vind ik dit persoonlijk de lastigste. Het is het gebed dat ook het verst van me afstaat, als ik het zo zeggen mag. Het is een gebed waarbij ik me echt af moet vragen: waar ligt het raakvlak tussen dit gebed en mijn persoonlijke, dagelijkse leven?

Dit gebed roept daarbij talloze vragen bij me op. Misschien herkent u er wel een paar van:

- We bidden tot God: ‘Breng ons niet in verzoeking’. Betekent dit dan, dat God ons in verzoeking brengt?
- Waarom dan? Waarom zou God ons in verzoeking brengen? Dat past in ieder geval niet één-twee-drie bij het beeld dat ik van God heb.
- ‘Verzoeking’, wat is dat überhaupt eigenlijk? Wat moet ik me daar concreet bij voorstellen? Wat voor situaties heeft dit gebed op het oog?
- In de Nieuwe Vertaling staat trouwens ‘beproeving’, is dat dan hetzelfde als ‘verzoeking’?
- We bidden dat God ons niet in de verzoeking brengt, maar Jakobus 1:13 staat ‘Wie in verzoeking komt, moet niet beweren: “Die verleiding komt van God.” Want God stelt niemand aan verleiding bloot.’ Spreekt dat elkaar niet tegen?
- Trouwens: we bidden dat we *niet* in verzoeking komen, maar Jakobus zegt: ‘Het moet u tot grote blijdschap stemmen, broeders en zusters, als u allerlei beproevingen ondergaat.’ Dat lijkt ook niet helemaal met elkaar te matchen.
- En wat moeten we met dat tweede gebed om verlost te worden uit de greep van het kwaad of, zoals de oudere vertaling het zegt: ‘verlost te worden van de boze.’ Wordt daar de duivel mee bedoeld?

Vragen dus in overvloed.

2. Hoe komen we verder?

Hoe komen we hierin een stap verder?

Waar vinden we houvast en richting?

Als er zoveel vragen op je afkomen, waar begin je dan?

Een goed begin vormt het altijd, om te kijken naar de **directe context** waarin een tekst staat. De teksten van Jacobus, bijvoorbeeld, zijn van later orde. Laten we eerst maar eens beginnen bij het Matteüs evangelie. Wat is daar aan de hand? Wat speelt zich in deze eerste hoofdstukken van het Matteüs evangelie af? Staat daar niet iets wat ons verder kan helpen? Iets wat ons duidelijk maakt wat Jezus in gedachten had en wat Jezus ermee bedoelde, toen hij deze gebeden aan zijn discipelen meegaf?

En dan blijkt al snel dat, als Jezus in *Matteüs 6* spreekt over 'niet in *verzoeking* gebracht worden' en 'verlost worden van de *boze*', dat deze twee zaken (of 'thema's') ook in *Matteüs 4* aan bod komen. Als je nadenkt over *Matteüs 6*, moet je haast vanzelf denken aan de gebeurtenis die vlak daarvoor plaatsvond: de verzoeking van Jezus in de woestijn door duivel. *Matteüs 4* en *Matteüs 6* sluiten wat dat betreft naadloos op elkaar aan.

Wat we daarin ook nog kunnen meenemen, is dat deze verzoeking van Jezus in de *woestijn* een tegenwicht vormt voor de verzoeking door de duivel in de het *paradijs*. Waar de eerste Adam de test niet doorstond, doorstond Jezus, de tweede Adam, hem glansrijk. We lezen vanochtend daarom beide tekstgedeeltes. Ze vormen het kader waarbinnen we deze zesde bede kunnen plaatsen en kunnen begrijpen.

Ik wil onze lector naar voren vragen om deze tekstgedeeltes met ons te lezen.

Genesis 3:1 t/m 7 Verzoeking in het paradijs

Matteüs 4:1 t/m 11 Verzoeking in de woestijn

3. Paradise lost, paradise regained

Paradise lost en *Paradise regained*. Zo worden de verhalen uit Genesis 3 en Matteüs 4 wel getypeerd: *Paradise lost* en *Paradise regained*. In Genesis 3 gaat het paradijs verloren, in Matteüs 4 wordt het paradijs heroverd. Dat alles heeft te maken met de verzoeking, of: de beproeving, waar Adam en Eva en waar Jezus mee te maken krijgen.

Verzoeking.

Verleiding.

Beproeving.

Getest worden.

Op de proef gesteld worden.

Er zijn verschillende vertalingen mogelijk, maar het gaat om één en dezelfde zaak. En de twee verhalen – in Genesis 3 en Matteüs 4 – tekenen ons heel duidelijk voor ogen, waar het dan om gaat. We lezen in deze Bijbelgedeeltes over situaties waarin mensen op de proef gesteld worden dóór de duivel. De mensen in deze verhalen raken als het ware verwickeld in de strijd tussen God en de kwade machten die het op deze aardbol voor het zeggen denken te hebben. En deze kwade macht heeft in de Bijbel een persoonlijk gezicht en een naam: Satan. Hij is de duivel. Hij stelt de mensen in deze verhalen voor de keuze: Wie ben jij trouw? Waar sta je? Het resultaat van deze beproevingen zal bepalend zijn voor wie *zij* zijn, het bepaald hun identiteit. En het zal bepalend zijn voor alles wat daarna volgt.

Met twee van zulke verzoekingsverhalen opent, dat is kenmerkend, zowel het Oude Testament als het Nieuwe Testament. Wanneer God hemel en aarde heeft gemaakt, en de eerste mensen een plek heeft gegeven in het paradijs, volgt - bijna direct – een allesbepalende test van de duivel. De duivel is niet van plan om deze wereld, zijn

territorium, op te geven aan Gods mensenkinderen. ‘Kies maar, Eva’ – houdt hij haar voor. ‘Waar sta je?’ ‘Wie ben je?’ ‘Kind van God, vertrouw je hem volledig? Waarom mag je dan niet...? De eerste mensen, Adam en Eva, falen schielijk. Het paradijs gaat teloor. En zo blijkt mens na mens na mens na mens, als het erop aankomt, tekort te schieten in zijn relatie en trouw aan God.

Maar God geeft zichzelf niet zo snel gewonnen. Hij geeft zijn wereld, en zijn visie voor deze wereld niet zomaar prijs aan de macht van Satan. Hij plaats een ‘tweede adam’ een ‘tweede mens’ op deze aarde: Jezus Christus, God is met ons. En zodra hij volwassen is en gedoopt, leidt God deze mens door zijn Geest naar de woestijn toe om op de proef gesteld te worden door de duivel. Het is alsof God de duivel uitdaagt: ‘Probeer het nu nog maar eens.’ ‘Eens zien, wat je bij deze mens bereiken zult!’ Maar bij Jezus kan Satan geen voet tussen de deur krijgen, nog geen teen. Het paradijs dat eerder teloorging, wordt hier in de woestijn, door Jezus, stap voor stap, rustig maar tred-zeker, heroverd.

4. De geloofscrisis

Nádat Jezus deze verzoeking heeft doorstaan, is Hij het die ons leert bidden: ‘Vader, leid ons *niet* in verzoeking’. Het is alsof Jezus zegt: *Ik* ben er al geweest. *Ik* ben wél in verzoeking gebracht, en *ik* heb de test doorstaan. Als je je aan mijn kant schaaft, vraag je hemelse Vader dan dat Hij jullie niet in verzoeking leidt. Er is immers niets meer te winnen, alleen maar te verliezen. ‘Jezus is er al geweest, Vader, breng *ons* daarom asjeblijft niet in de beproeving.’

Want wat denk je, als jij, als wij in zo’n beproeving terecht zouden komen als Jezus? Zullen wij dan niet, net als Adam en Eva, schielijk falen? Als de duivel, dé Boze, een aanval doet op jouw geloof, op jouw vertrouwen in God, wat is dan jouw keuze? Kan God op jouw onverminderde loyaliteit en trouw rekenen: in goede en slechte tijden, in gezondheid en bij ziekte, in voorspoed én in tegenspoed?

Zie je, daar gaat het om in dit gebed rondom 'verzoeking': het gaat om de geloofscrisis. Als het woord 'verzoeking' wat ver van je afstaat, zou je het ook kunnen vervangen door 'geloofscrisis'. En die is volgens de Bijbel, zéér reëel. Zeker als je je aan de kant van Jezus schaart. Vroeger of later zul je dan ook betrokken raken bij Zijn strijd met het kwaad. En dat kan je vertrouwen in God dusdanig op de proef stellen. Durf jij dan te zeggen wat de uitkomst in jouw leven zal zijn?

Vertrouw je blindelings en onvoorwaardelijk op God? Is er niets wat daar aan kan tornen? Als je de verzoeking van Adam en Eva naast die van Jezus zet, en je realiseert dat jij Jezus niet bent, dan kan je eigenlijk alleen maar bidden: 'Vader, leidt ons niet in verzoeking, Heer, verlos ons van de boze.' De schokkende realiteit is dat ons geloof, ons vertrouwen op God, zo standvastig niet is. Dat het niet vanzelfsprekend is, dat je als mens die geloofscrisis zal kunnen doorstaan.

Bid daarom, dat je niet in een situatie komt als Adam en Eva, waarin je tenslotte je relatie met God op zult geven. Bid, dat je niet in een situatie zult komen, waarin je zult stoppen met geloven. Bid om Gods bescherming tegen het kwaad, zodat je het geloof zal mogen behouden tot het einde aan toe.

Dat is waar het in dit gebed om draait.

5. Vervolging & geloofscrisis?

Nu sprak ik van de week met een vriend over deze tekst en die associeerde 'de verzoeking' direct met de christenvervolging, die in allerlei landen hier ver vandaan aan de orde van de dag is. Hij gaf direct aan: 'Ja, dat is natuurlijk wat, als je het mes op de keel wordt gezet, zoals je dat wel eens leest in verhalen van Open Doers bijvoorbeeld, en dan word je gevraagd te kiezen voor je eigen leven of voor God! Ja, ik ben nog niet zo zeker van mezelf, wat ik dan zou doen of zeggen. Gelukkig hebben wij hier niet met dat soort verzoeking te maken!

Nee, met dát soort verzoeking hebben we niet te maken. En zélf zou ik ook direct zeggen: Gelukkig niet!

Maar het bijzondere is, dat mensen die deel uitmaken van de vervolgte kerk vaak het omgekeerde zeggen. Een goede week geleden kopte het Nederlands Dagblad: 'Vervolging is een gouden kans'. Broeder Yun uit China – ook wel bekend als 'de hemelse man' – vertelde in het artikel hoe lijden hoort bij het geloof in Jezus. 'Ik bid niet,' zei hij, 'dat collega predikanten uit de gevangenis bevrijd zullen worden, maar dat zij de vreugde om het lijden mogen ervaren en het licht van het evangelie zullen mogen laten schijnen.' 'Vervolging is een gouden kans,' zo zei hij.

Ik vind het ook wel lastig me daar iets bij voor te stellen. Maar ik kan er niet aan ontkomen, dat ik die boodschap keer op keer aantref in verhalen van de vervolgte kerk. Ik herinner me een artikel in het ND van een jaar geleden. Het droeg de titel: '*Vervolging is een zegen*'. Al kan ik het niet helemaal begrijpen, één ding weet ik wel: De vervolgte kerk is een groeiende en bloeiende kerk. *Onze kerk daarentegen...*

6. Het dagelijks leven als verzoeking

Als we de verhalen over de verzoeking van Adam en Eva, alsook die van Jezus er nog eens bij pakken, dan leren deze verhalen ons dat de échte verleiding die de Boze op ons pad brengt veel venijniger is. Die ligt niet dáár, in de vervolging. Maar waar dan wel?

Het voert te ver, om alle typen verzoeking die in deze verhalen aan de orde komen, te bespreken. Vanochtend wil ik er slechts ééntje uitlichten. Eén die voor ónze kerk denk ik zeer relevant is. Namelijk de eerste verzoeking waar Jezus mee te maken krijgt in de woestijn: De duivel Jezus uitnodigt om de stenen in brood te veranderen.

Het is frappant als je je realiseert wat hier gebeurt. De geloofstest waar de duivel Jezus als eerste mee confronteert is niet die van vervolging. Het is ook niet een geloofstest waarin aan Jezus allerlei verleidelijke zaken worden voorgehouden – van die zaken waar wij zo snel aan denken bij ‘verzoeking’, ‘verleiding’ of ‘bekoring’. Nee, de geloofstest ligt in iets heel dagelijks en gewoons. De duivel verleidt Jezus.. met brood! Met dróóg brood nog wel!

Heeft u door welke boodschap hierin ligt? De duivel probeert Jezus te verleiden met gewoon, doodnormaal brood! Dáár in dat dagelijks en gewone, dáár ligt een gevaar voor ons geloof. Maar Jezus, je hebt toch honger? – Zo houdt de duivel hem voor. Nou dan kan God er toch voor zorgen dat die stenen brood worden?

De verzoeking is, dat we God zien als iemand die er is om brood voor ons op de plank te toveren. En als dat brood er niet is, of als andere dingen anders lopen dan we zouden willen, dan groeit er een irritatie bij ons over God: Had u dat nou niet anders kunnen regelen? Wat heb ik eigenlijk aan u? De verzoeking is, dat we God zien als garant voor een verzorgd bestaan.

De verzoeking is, dat we God zien als garant voor een verzorgd bestaan. En wanneer we daar aan toegeven, dan vinden we dus eigenlijk een verzorgd bestaan belangrijker dan God zelf. Dan weegt het dagelijkse brood zwaarder, dan Gods woord en dan het geloof. Eerst brood op de plank, dan komt het geloof. Maar Jezus zegt ons: nee, nee, niet van brood alleen zul je leven.

Ik denk in dat verband ook nog even aan de gelijkenis van de zaaier, in Matteüs 13, waarbij een deel van het zaad tussen de distels valt. De distels schieten op en verstikken het zaaigoed. Jezus zegt in zijn uitleg: “Het zaad dat tussen de distels is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen, maar bij wie *de zorg om het dagelijks bestaan* en de verleiding van de rijkdom het woord verstikken.” Dat is wat! We

kunnen zo druk zijn met de dagelijkse dingen, zorgen, huisje-boompje-beestje – let wel: allemaal dingen die in zichzelf niet fout of zondig zijn! – maar je kunt er zo druk mee zijn, dat er geen ruimte over blijft voor je geloof.

In de zorg en aandacht voor ons gewone leven, dat gewone leven dat over ongeveer een goed half uurtje weer aanvangt, dáár ligt de grootste bedreiging voor ons geloof.

7. Persoonlijk

Voor mij brengt dit het idee van verzoeking en de geloofscrisis heel dichtbij. Ik vind het heel herkenbaar, dat de zorg om het dagelijkse, om je gezin, alle afspraken, zorgen, maar ook vreugdes en feestjes – dat dat God alle ruimte in je leven kan ontnemen.

Ik las van de week een verhaal van twee mensen die richting de veertig liepen en aangaven: “We zijn gewoon gestopt met geloven.” Ze waren christelijk opgevoed, en hadden ook als stel samen doelbewust voor het geloof en de kerk gekozen. Ze trouwden, gingen samen regelmatig naar de kerk. Maar met de jaren sloop er toch wat onbehagen in hun geloof. ‘We gingen steeds minder vaak naar de kerk, want we hadden alles al honderden keren gehoord.’ Zo gaven ze aan. ‘We hadden er geen zin meer in’. De existentiële twijfel sloeg toe, toen hun eerste kindje in een laat stadium van de zwangerschap verloren. Ze gingen nog een paar keer naar de kerk, maar daarna, zo zeiden ze, “zijn we gewoon gestopt met geloven.”

Zo kan het dus ook gaan, realiseerde ik me.

Ook de woorden die ze gebruikten, troffen me. ‘We zijn *gewoon* gestopt met geloven’. Het zijn woorden die iets laten doorschemeren over de manier waarop het dan gaat. De ‘verzoeking’ van de duivel is niet die van: met het mes op de keel vóór God kiezen of hem verloochenen. Nee, het is meer zo, dat er van alles kan gebeuren

in je leven, dat er van alles is wat de aandacht vraagt en je bezig kan houden, waardoor het geloof, misschien zelfs wel zonder dat je het merkt, wegsijpelt. En dat je op een dag wakker wordt en eenvoudigweg moet concluderen dat je geloof 'op' is, 'weg' is. En dat je dan 'gewoon maar stopt met geloven'.

Wie van ons is er compleet immuun voor dit soort processen?

– Bid, zegt Jezus later daarom opnieuw in Getsemane tegen zijn discipelen, bid dat jullie niet in verzoeking komen, want de Geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.

7. Samenvatting & slotwoorden

Wie ben je, waar sta je, wie zul je in de toekomst zijn? Dat zijn de levensvragen waar het in de verzoeking om draait. Het slotgebed van het Onze Vader, dat reikt diep. Heel diep.

We kunnen eenvoudigweg niet anders dan bidden of God zelf ons wil bewaren voor het geloof, voor Hem, en voor zijn Koninkrijk. 'Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze.'

'Vader, mogen wij u toebehoren tot het einde aan toe?'

Wat denkt u, zou God daar ooit 'nee' op antwoorden?